VALTIOVARAINMINISTERIÖ

5.11.2020

Kunta- ja aluehallinto-osasto
Neuvotteleva virkamies Matti Sillanmäki

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 36 §:n muuttamisesta (HE 207/2020 vp)

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan yhteensä 750 miljoonan euron suuruisia lisäyksiä kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin vuodelle 2020. Esitys liittyy vuoden 2020 seitsemänteen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Valtionosuuden lisäys koronavirusepidemian aiheuttamien vaikutusten johdosta

Peruspalvelujen valtionosuuksiin lisättäisiin 400 miljoonaa euroa vuodelle 2020 koronavirusepidemiasta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten johdosta seuraavasti:

- 128,7 miljoonaa euroa kohdennettaisiin kunnille asukasmäärän mukaan (23,45 euroa asukasta kohden);
- 267 miljoonaa euroa verovuoden 2020 verontilityksissä sovellettavien kunnallisveron jako-osuuksien mukaisessa suhteessa;
- 4,3 miljoonaa euroa kunnan 13—15-vuotiaiden asukkaiden määrän mukaan oppilaiden ja opiskelijoiden kasvomaskien hankinnasta aiheutuvien kustannusten johdosta (0,78 euroa 13—15-vuotiasta asukasta kohden).

Tarkoituksena on korvata koronavirusepidemiasta kunnille vuonna 2020 aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia, vahvistaa kuntataloutta ja turvata peruspalvelujen järjestämisen edellytykset ja kuntien kyky varautua koronavirustilanteen hoitamiseen. Tukitoimenpiteiden avulla voidaan välttää talouden sopeuttamistoimien, kuten henkilöstön lomautusten tai irtisanomisten, tarvetta kunnissa. Lisäksi korvataan kunnille kasvomaskihankinnoista aiheutuvia kustannuksia.

Vaikutukset yksittäisiin kuntiin vaihtelevat sen mukaan, mikä on kunnan asukasmäärä, 13—15-vuotiaiden asukkaiden määrä, kunnallisveron jako-osuus sekä verotulojen ja valtionosuuksien osuus kunnan tuloista. Lisäyksestä 2/3 kohdennettaisiin kunnallisveron jako-osuuksien suhteessa. Kuntakohtainen valtionosuuden lisäys olisi yhteensä 52–114 euroa asukasta kohden.

Testaus ja jäljittäminen

Valtionosuuksiin tehtäisiin vuonna 2020 yhteensä 350 miljoonan euron lisäys koronavirustartunnan toteamiseksi tehtyjen testien ja koronaviruksen tartunta-

ketjujen jäljittämisen aiheuttamien kustannusten korvaamiseksi. Lisäys kohdennettaisiin kunnille jakamalla kokonaismäärä ensin sairaanhoitopiirin kuntayhtymille niiden alueella tehtyjen koronavirustestien mukaisessa suhteessa ja tämän jälkeen jakamalla sairaanhoitopiirin kuntayhtymän osuus kokonaismäärästä sen jäsenkunnille niiden asukasmäärien mukaisessa suhteessa.

Testausmäärinä käytettäisiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lokakuun 2020 lopun mukaisia tietoja, mutta valtionosuuden lisäys korvaisi tältä osin myös marras- ja joulukuussa aiheutuvat kustannukset. Testejä on tehty noin 1,5 miljoonaa ja testauskapasiteetti on tällä hetkellä 20 000 testiä päivässä. Koronavirustesteistä noin 39 prosenttia on tehty Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueella. Muiden sairaanhoitopiirien osuudet koronavirustestien kokonaismäärästä ovat selvästi pienempiä (noin 0,5 prosentista noin 9,5 prosenttiin). Kuntakokoryhmittäin tarkasteltuna valtionosuuden lisäys painottuisi erityisesti suurimpiin kaupunkeihin, joissa myös suurin osa koronavirustapauksista on todettu. Noin 44 prosenttia lisäyksestä kohdentuisi yli 100 000 asukkaan kaupungeille. Asukasta kohden tarkasteltuna lisäys kuitenkin kohdentuisi eri kuntakokoryhmiin melko tasaisesti (55–71 euroa asukasta kohden). Kuntakohtainen valtionosuuden lisäys olisi 39–83 euroa asukasta kohden. Lopulliset laskentatiedot kuitenkin täsmentyvät vielä koronavirustestausta koskevien tietojen toimittamisen viiveistä johtuen.

Valtionosuuden lisäykset vuonna 2020

Neljännen lisätalousarvion mukaisten ja tässä esityksessä ehdotettujen koronavirustilanteeseen liittyvien valtionosuuden lisäysten yhteismäärä on 1,472 miljardia euroa. Luvuissa ei ole mukana muita kuntatalouteen kohdistuvia tukitoimia, kuten yhteisöveron jako-osuuden korotusta. Valtionosuuden lisäykset kohdentuvat eri kuntakokoryhmiin melko tasaisesti (236–282 euroa asukasta kohden), mutta yli 100 000 asukkaan kaupunkien asukaskohtainen osuus on suurin. Kuntakohtainen valtionosuuden lisäys vuonna 2020 olisi tämän hetkisen tiedon mukaan kokonaisuudessaan 209–390 euroa asukasta kohden.